

INKLUSION AF FLYGTNINGEGEBØRN ØGER KVALITETEN I SKOLEN

Professor Fabio Dovigo opfordrer os til at skifte fokus i debatten om flygtningebørn i skolen. Vi skal ikke betragte dem som et problem, men som en mulighed for at blive klogere på, hvordan vores uddannelsessystem kan forbedres, så det bliver mere rummeligt og sikrer alle lige adgang til uddannelse af høj kvalitet.

Af FABIO DOVIGO

Majidah, en otteårig pige fra Eritrea, sidder sammen med sin lilleror Naeem på fem år og tegner. På tegningen cykler Majidah langs kanalen sammen med sin mor. Majidah har et blåt tørklæde på. Begge cykler har en kurv og en stor ringeklokke, men det ene hjul på Majidahs cykel har kun tre eger.

“Din cykel er gået i stykker,” siger Naeem og peger på tegningen.

“Den er ikke gået i stykker. Jeg er bare ikke blevet færdig med at tegne den endnu,” svarer Majidah, mens hun tilføjer flere eger til hjulet med en sort farveblyant. Bagefter giver hun solen solbriller på.

“Den har det varmt,” siger hun.

“Kan solen tage hvorhen, den vil?” spørger Naeem.

Piaget ville sikkert have værdsat dette spørgsmål. Måske ville han endda have startet en samtale med børnene. Desværre befinder vi os ikke i udkanten af Geneve, men

i flygtningelejren Sjælsmark i Nordsjælland, hvor jeg mødte Majidah og Naeem. De bliver holdt indespærret, mens de venter på, at deres asylansøgning bliver behandlet. Dette er bare en af de mange flygtningelejre rundt om i Europa, hvor flygtningebørn bliver anbragt på ubestemt tid – ofte uden voksne ledsagere.

Børn uden rettigheder

Det er værd at huske på, at al snak om en ‘invasion’ er absurd. Ifølge rapporter fra FN’s flygtningeorganisation UNHCR ankom 1.165 asylsøgende børn (470 af dem uledsagede) til Danmark i 2017. Dette kan på ingen måde være et tal, som bringer det danske velfærdssystem, der til daglig leverer sociale ydelser til 5,8 millioner mennesker, i fare. Alligevel lever disse børn i et limbo, hvor de bliver frarøvet alle de basale rettigheder, vi normalt associerer med barndommen, inklusiv retten til uddannelse. Vi ekskluderer børnene fra en normal og værdig barndom.

Denne eksklusion bliver understreget af, at forskningen på området indtil nu hovedsagelig har fokuseret på kliniske og økonomiske

aspekter af migration, som for eksempel flygtninges fysiske og mentale helbred og deres evne til indgå på arbejdsmarkedet. Disse diskurser har en tendens til at fremhæve mangler eller have et reduktionistisk syn på flygtninge. Der er derfor brug for øget international forskning på uddannelsesområdet, som kan give et mere nuanceret billede af flygtninges kompetencer og potentialer. Adgang til uddannelse er et af de vigtigste hjælpemidler i kampen for at mindske marginalisering og fremme flygtninges helbred og velvære, særligt når man tager i betragtning, at mange af børnene netop rejste med henblik på at få en bedre uddannelse, end der var udsigt til i deres hjemland. Som UNHCR’s repræsentant Jackie Strecker siger:

“I nogle flygtningemiljøer bliver flygtninge geografisk isoleret fra uddannelsesinstitutioner, og begrænsninger i deres bevægelsesfrihed forhindrer dem i at tage et andet sted hen for at modtage undervisning, hvilket skaber et behov for fjernundervisning. Kreativ tænkning er nødvendig for at overkomme disse hindringer. Samtidig er det vigtigt at

Over hundrede beboere fra Udrejsecenter Sjælsmark, heriblandt også børn, demonstrerede i november 2018 foran Christiansborg for bedre forhold på centrene. Herunder bedre undervisning for børnene.

påpege, at uddannelse i en nødsituation ikke skal føre til 'nøduddannelse'. Der skal findes langsigtede, holdbare løsninger, som gør det muligt for eleverne at overkomme hindringerne og få adgang til livsforanderende uddannelse af høj kvalitet."

Ikke desto mindre er det først for nyligt, at formel uddannelse af asylansøgende børn har fået særlig opmærksomhed i Europa. Det er hidtil blevet set som en del af de allerede eksisterende tiltag målrettet første- og andengenerationsindvandrerbørn. Eftersom asylansøgende børn ikke betragtes som en gruppe med en specifik profil, er der ikke foretaget en særskilt undersøgelse af inklusionen af uledsagede børn i uddannelsessystemet. Vi mangler information om børnenes alder og køn samt om de hindringer, de møder, når de bliver en del af uddannelsessystemet. Fx kan vi ikke redegøre for hvilken viden og hvilke kompetencer, børnene allerede har. Det er bl.a. årsagen til, at de ofte oplever problemer med at få undervisningsstøtte

Erfaringer koordineres ikke

Vi ved meget lidt om, hvordan initiativer bliver koordineret i den enkelte institution, og endnu mindre om, hvordan viden bliver udvekslet mellem forskellige institutioner. Manglen på koordination og netværk mellem pædagogiske initiativer er den største udfordring for de europæiske uddannelsessystemer.

Gode praksisser med det formål at styrke inklusionen af flygtningebørn i daginstitutioner og skoler bliver tit udviklet på baggrund

af en individuel, frivillig indsats fra enkeltpersoner. Selv når fremgangsmåder, der har vist sig at virke, bliver implementeret i hele institutionen, bliver de sjældent systematiseret, dokumenteret eller udbredt til andre institutioner. Det betyder, at den viden, som en institution udvikler til løsning af administrative og uddannelsesmæssige problemstillinger i forhold til flygtningebørns deltagelse i læringsfællesskabet, er begrænset til den enkelte institution eller sågar til de enkelte læreres knowhow. Det er derfor væsentligt hele tiden at udvikle kvaliteten af de forskellige tiltag gennem samarbejde mellem institutioner og tværfaglig læring støttet af netværksstrategier.

Flygtninge er forskellige

Manglen på klare retningslinjer og politikker inden for uddannelse til flygtninge i Europa afspejler asylansøger- og flygtningebørns fortsatte usynlighed i det officielle uddannelsessystem. Dette tomrum er til dels blevet udfyldt af NGO'er og frivillige organisationer. Men når sådanne organisationer forsøger at imødekomme flygtningebørnenes behov, er der en tendens til, at de fokuserer på offerhistorier i stedet for de vidt forskellige baggrunde og individuelle erfaringer og følelser, børnene kommer med.

Hvis man skal sige noget generelt om flygtningefamilier, så er det, at de sætter pris på uddannelses tilbud, da de ser dem som en mulighed for socioøkonomisk mobilitet, i modsætning til sociale ydelser, som skaber

»Disse børn lever i et limbo, hvor de bliver frarøvet alle de basale rettigheder, vi normalt associerer med barndommen, inklusiv retten til uddannelse. Vi ekskluderer børnene fra en normal og værdig barndom.«

Fabio Dovigo

mistillid, i og med de ofte går hånd i hånd med juridiske krav. Det er dog en forudsætning, at dagtilbud og skoler rækker ud til familierne og ihærdigt arbejder på at involvere de enkelte børn og familier i pædagogiske aktiviteter.

Tag et etisk standpunkt

Konklusionen på min foreløbige forskning på feltet er, at uddannelse af flygtningebørn ikke skal ses som et problem, men som en vigtig mulighed for at forstå, hvordan vores uddannelsessystem kan forbedres med henblik på at sikre alle lige adgang til uddannelse af høj kvalitet. Dette kræver, at vi tager et etisk standpunkt, hvor vi fremmer inklusion og modarbejder eksklusion af flygtningebørn. Et godt eksempel på dette er den seneste sag fra Nyborg Gymnasium. Her blev to asylansøgende piger fra Somalia optaget, på trods af at deres familier havde fået afvist deres asylansøgning. For som rektoren sagde:

"Når der ikke er nogen, som hjælper pigerne med undervisning længere, så sørger jeg for det. Så vi lever op til FN's Børnekonvention."

Forhåbentlig er dette også et godt tegn for Majidah og Naem. ■

FABIO DOVIGO er professor på DPU, Aarhus Universitet. Han forsker i 0-6-års-området i et internationalt perspektiv. Han er tilknyttet Kandidatuddannelsen i pædagogisk psykologi på DPU, Aarhus Universitet.